

МЕЖІ ОХОРОНИ ПРАВОМ ОСОБЛИВОГО РОДУ (SUI GENERIS) НЕОРИГІНАЛЬНИХ БАЗ ДАНИХ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

Вишневський Владислав Олегович,

аспірант Київського університету права НАН України

Київ, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-2429-571X>

У статті досліджено еволюцію підходів до тлумачення критерію значного внеску як передумови виникнення права особливого роду (sui generis) на неоригінальні бази даних у діяльності платформ електронних оголошень із користувацьким вмістом. Мета роботи полягає у виробленні підходу до розмежування витрат, пов'язаних із формуванням елементів бази даних, та автономних інвестицій оператора, спрямованих на їх отримання, перевірку чи подання у контексті Директиви 96/9/ЄС (1996), практики Суду справедливості Європейського Союзу та новітньої французької судової практики. Методологічною основою є аналіз рішень європейських і французьких судів із подальшим узагальненням матеріально-правових і процесуальних стандартів доказування. З'ясовано, що вплив теорії побічного продукту історично ускладнював правовий захист платформ, оскільки витрати на залучення аудиторії та забезпечення потоку оголошень часто кваліфікувалися як загальні операційні видатки. На підставі новітньої французької практики обґрунтовано перехід до функціональної оцінки інвестицій, за якої цільові комунікаційні бюджети, комплексні механізми перевірки вмісту та інструменти його алгоритмічного структурування можуть визнаватися значним внеском за умови доведення їх цільового характеру, автономності та прямого причинно-наслідкового зв'язку з отриманням (акумулюванням), перевіркою та поданням вмісту копії даних. Доведено, що встановлення охороноздатності бази даних не зумовлює автоматичної заборони автоматизованого вилучення. У таких спорах необхідно додатково підтвердити об'єктивний ризик економічного заміщення, здатного вплинути на нормальну експлуатацію та окупність інвестицій. У підсумку запропоновано двоетапну функціональну модель правозастосування, що охоплює оцінку автономності інвестицій і окремий аналіз економічного заміщення, а також сформульовано практикоорієнтовані рекомендації щодо стандартів доказування для національної судової практики.

Ключові слова: право sui generis, неоригінальні бази даних, значний внесок, отримання даних, перевірка даних, подання даних, платформи з користувацьким вмістом, платформи електронних оголошень, автоматизоване вилучення даних, економічне заміщення.

LIMITS OF THE SUI GENERIS PROTECTION FOR NON-ORIGINAL DATABASES: THE EUROPEAN EXPERIENCE.

Vyshnevskiy Vladyslav Olehovych,

PhD Student at the Kyiv University of Law

of the National Academy of Sciences of Ukraine

Kyiv, Ukraine

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-2429-571X>

This article examines the evolution of approaches to interpreting the substantial investment criterion as a precondition for the emergence of the sui generis database right in relation to non-original databases operated by user-generated content (UGC)-driven online classifieds platforms. The study addresses

Рекомендоване посилання:

Вишневський В. О. Межі охорони правом особливого роду (sui generis) неоригінальних баз даних: європейський досвід. *International Bulletin on Public Administration and Legal Affairs*. 2025. № 4 (6). С. 27–35. DOI: <https://doi.org/10.32844/ibpala-2025-4.04>

the doctrinal challenge of distinguishing investments related to the generation of database elements from autonomous investments directed at the obtaining, verification, and presentation of database contents, in light of Directive 96/9/EC (1996), the case law of the Court of Justice of the European Union, and recent French jurisprudence. Methodologically, the research relies on a critical analysis of European and French judicial decisions, followed by a synthesis of both substantive and evidentiary standards. The article demonstrates that the influence of the spin-off theory historically constrained the protection of classified platforms, as expenditures aimed at audience acquisition and ensuring a stable inflow of listings were often characterised as general operating costs.

Drawing on recent French rulings, the paper identifies a shift towards a functional assessment of investment. It argues that targeted communication budgets, comprehensive content-verification mechanisms (including anti-fraud and cybersecurity measures), and investments in algorithmic structuring and presentation may qualify as substantial investment, provided their autonomy and direct causal link to the formation and maintenance of a structured data asset are convincingly demonstrated. The study further establishes that database protectability does not automatically entail a prohibition of automated extraction or re-use. In such disputes, the rightholder must independently demonstrate an objective risk of economic substitution capable of undermining the normal exploitation of the database or the amortisation of the investment. The article ultimately proposes a two-stage functional model of adjudication – combining structured assessment of substantial investment with a separate analysis of economic substitution – and formulates practice-oriented evidentiary benchmarks for national courts in automated data-extraction disputes in digital markets.

Key words: *sui generis database right, non-original databases, substantial investment, obtaining of data, verification of data, presentation of data, user-generated content platforms, classified platforms, automated data extraction, economic substitution.*

Актуальність теми

Поширення платформних бізнес-моделей, що ґрунтуються на акумуляції вмісту, створеного користувачами, зумовлює проблему правової кваліфікації внеску операторів платформ електронних оголошень як підстави для виникнення права особливого роду (*sui generis*) на неоригінальну базу даних (компіляцію даних). Специфіка таких ресурсів полягає в тому, що первинне наповнення бази даних здійснюється її користувачами, тоді як діяльність оператора спрямована на залучення аудиторії, розбудову технічної інфраструктури та забезпечення перевірки й структурування оголошень. Така модель ускладнює застосування класичного тлумачення критерію отримання вмісту, оскільки елементи бази даних виникають у момент подання оголошення користувачем, а не існують як зовнішній масив даних для збирання. У свою чергу, рання практика Суду справедливості Європейського Союзу сформувала класичне тлумачення критерію отримання вмісту, відповідно до якого отримання означає активний пошук і збирання вже існуючих даних. За такого підходу інвестиції, пов'язані з організацією потоку користувацького контенту, можуть бути віднесені до загальних операційних витрат, що ускладнює доведення значного внеску як необхідної передумови виникнення права *sui generis*.

Водночас новітня судова практика держав ЄС демонструє перегляд цього підходу та перехід до функціональної оцінки інвестицій операторів платформ. Проте зазначена трансформація недостатньо досліджена у вітчизняній доктрині та не отримала системного відображення в національній судовій практиці. У контексті імплементації

статті 21 Закону України «Про авторське право і суміжні права» (Про авторське право і суміжні права, 2022) така невизначеність створює ризики неоднакового застосування норм і знижує ефективність захисту виробників баз даних від недобросовісного автоматизованого вилучення та повторного використання вмісту.

Стан дослідження

Проблематику тлумачення критерію значного внеску для охорони неоригінальних баз даних у цифровій економіці в науковій літературі висвітлено переважно крізь призму розмежування процесів створення та отримання вмісту, а також через оцінку економічної сутності внеску в його перевірку чи подання. У зарубіжній доктрині відповідні публікації здебільшого стали реакцією на практику Суду справедливості ЄС щодо обмежувального тлумачення категорії «отримання». Зокрема, у праці М. Дж. Девісона та П. Б. Гугенгольца (Davison & Hugenholtz, 2005) проаналізовано наслідки такого тлумачення та розкрито вплив теорії побічного продукту на обсяг правової охорони. Системний огляд національної практики застосування Директиви 96/9/ЄС здійснено А. Беунен (Beunen, 2007), яка простежила еволюцію сприйняття цієї теорії в ключових європейських юрисдикціях. Методологічні підходи до оцінки значного внеску розроблено в роботах Е. Дерклай (Derclaye, 2005, 2012), де також проаналізовано французьку судову практику в аспекті її відповідності стандартам Суду справедливості ЄС. Економічний вимір інвестицій у бази даних досліджено К. Сгангою (Sganga, 2023), яка акцентує на процесах очищення, перевірки та структурування вмісту як джерела формування доданої вартості. Сучасну доктринальну

дискусію узагальнено у працях Е. Дерклає та М. Гусовеца (Derclaye & Husovec, 2022), а також Г. Ріхтера (Richter, 2024), які звертають увагу на необхідність перегляду меж інвестиційної охорони.

В українській доктрині загальні засади правового режиму баз даних та розпорядження майновими правами на них досліджено в роботах С. Литвина (Литвин, 2012) та О. Хавронюка (Хавронюк, 2021). Питання імплементації європейських стандартів у контексті Закону України «Про авторське право і суміжні права» № 2811-IX (Про авторське право і суміжні права, 2022) проаналізовано В. Дмитришиним (Дмитришин, 2023), Х. Кметик-Подубінською (Кметик-Подубінська, 2024) та В. Лопатнюком (Лопатнюк, 2025).

Водночас спеціальна проблематика кваліфікації інвестицій операторів платформ із користувацьким вмістом – зокрема відмежування цільових витрат на забезпечення потоку даних від загальних маркетингових бюджетів, а також визначення комплексної перевірки й алгоритмічного структурування вмісту як самостійних складових законодавчого критерію значного внеску – залишається недостатньо систематизованою. Окремого доктринального осмислення потребує й процесуальний аспект доведення автономності таких інвестицій та встановлення економічного заміщення як самостійного елементу правової оцінки.

Мета статті

Мета статті полягає у формуванні функціональної моделі оцінки значного внеску операторів платформ електронних оголошень з урахуванням новітньої французької судової практики, а також у розробленні процесуальних рекомендацій для захисту їхніх неоригінальних баз даних у спорах щодо автоматизованого вилучення та повторного використання вмісту.

Виклад основного матеріалу

На ранніх етапах розвитку цифрової економіки європейська правозастосовна практика сформувала обмежувальний підхід до визначення критерію значного внеску щодо неоригінальних баз даних. З огляду на відсутність у Директиві 96/9/ЄС (1996) нормативного визначення терміна «отримання», Суд справедливості ЄС у рішеннях *Fixtures Marketing* (2004) та *British Horseracing Board* (2004) розтлумачив процес отримання вмісту бази даних як діяльність, спрямовану на пошук і збирання вже існуючих елементів, виключивши з цього поняття ресурси, витрачені на створення самих даних (*Fixtures Marketing Ltd v. Svenska Spel AB*, 2004; *The British Horseracing Board Ltd v. William Hill Organization Ltd*, 2004).

У доктрині такий обмежувальний підхід пов'язують із теорією «побічного продукту» (*spin-off theory*), засади якої було сформовано в нідерландській судовій практиці. Суть концепції полягає в тому, що коли формування бази даних є лише супутнім наслідком основної господарської діяльності суб'єкта, інвестиції

розглядаються як спрямовані насамперед на створення самої інформації, а не на її отримання. Оскільки ж охорона *sui generis* поширюється лише на якісно та/або кількісно значний внесок в отримання, перевірку чи подання вже наявних даних, ресурси, витрачені на їх первинне створення, не враховуються. Відтак неможливість чітко відмежувати витрати на створення вмісту від цільових та автономних інвестицій у його отримання, перевірку чи подання істотно ускладнює доведення значного внеску як передумови виникнення права особливого роду (*sui generis*).

Для операторів платформ електронних оголошень, функціонування яких ґрунтується на вмісті, створеному користувачами, обмежувальне тлумачення критерію «отримання» та застосування теорії «побічного продукту» створили суттєвий правовий бар'єр. Ключова проблема полягала в тому, що в ранній французькій судовій практиці витрати на залучення користувачів і забезпечення функціонування платформи здебільшого не визнавалися внеском у отримання вмісту, оскільки розглядалися як інтегровані у процес створення елементів бази даних або як пов'язані із загальною господарською діяльністю оператора. Як наслідок, за відсутності чіткого цільового розмежування витрат на отримання, перевірку чи подання вмісту, платформи часто були позбавлені можливості довести наявність якісно та/або кількісно значного внеску, необхідного для виникнення права особливого роду.

Практичним проявом обмежувального підходу стала правова позиція Касаційного суду Франції у справі *Précom v. Direct Annonces* (2009). Спираючись на розмежування між інвестиціями у пошук і збирання вже наявних даних та витратами на створення нових елементів, суд дійшов висновку, що витрати на залучення користувачів, організацію приймання й обробки оголошень та налагодження процесу їх поширення належать до витрат на створення елементів бази даних. Оскільки такі витрати функціонально пов'язані з первинним формуванням вмісту бази даних, а не з пошуком і збиранням вже існуючих даних, вони не можуть кваліфікуватися як автономний внесок в отримання вмісту. Суд також оцінив інвестиції платформи у перевірку вмісту та зазначив, що базова модерація, яка зводиться лише до контролю на наявність явної протиправності чи очевидної неузгодженості, має характер суто формальної процедури. За таких обставин вона не становить якісно та/або кількісно значного внеску у перевірку вмісту, що є необхідною передумовою виникнення права особливого роду (*Précom v. Direct Annonces*, 2009).

Подальший розвиток судової практики засвідчив, що сформульоване у справі *Précom* розмежування між створенням і отриманням даних спричинило ризик надмірно формалізованого застосування саме щодо платформ електронних оголошень. Оскільки у 2009 році витрати

на приймання, первинну обробку та поширення оголошень були віднесені до створення елементів бази даних, у подальшій практиці з'явилася тенденція поширювати таку кваліфікацію на ширший спектр діяльності операторів, пов'язаної зі збиранням клієнтських оголошень та залученням користувачів. Унаслідок цього без достатнього функціонального аналізу відповідні витрати нерідко визнавалися складовою процесу створення, що істотно ускладнювало доведення внеску в отримання вмісту як самостійного виду діяльності. У справі *Pressimmo v. Yakaz* (2015) Касаційний суд Франції здійснив процесуальне уточнення цього підходу. Він не змінив матеріального розмежування, сформульованого у справі *Précom v. Direct Annonces* (2009), однак наголосив, що відмова в захисті не може ґрунтуватися на формальному віднесенні витрат до створення без їх належної правової кваліфікації. Суд зазначив, що під час вирішення таких спорів необхідно встановлювати функціональну природу кожної категорії витрат та з'ясувати, чи є відповідні ресурси невід'ємною складовою первинного формування елементів, чи вони мають самостійний характер і можуть розглядатися як автономний значний внесок в отримання вмісту бази даних (*Pressimmo v. Yakaz*, 2015). Таким чином, постанова 2015 року не відступила від правової позиції у справі *Précom v. Direct Annonces*, а запобігла її спрощеному та механічному застосуванню щодо діяльності платформ електронних оголошень.

Закріплення у судовій практиці суворого стандарту розмежування інвестицій у створення та отримання даних спонукало виробників баз даних шукати альтернативні підстави для обґрунтування правової охорони своїх вкладень. Відповідні тенденції були передбачені в науковій доктрині ще до загострення сучасних спорів. Зокрема, А. Беунен звернула увагу на ризик формування так званої «лазівки перевірки». Сутність цього явища полягає в тому, що якщо оператор платформи фактично самостійно формує інформаційні елементи, він позбавлений можливості довести наявність значного внеску в їх отримання. За таких умов виробник може намагатися перекаваліфікувати понесені витрати та представити їх як автономний значний внесок у перевірку вмісту бази даних (Beunen, 2007).

Відповідно до зазначеної логіки оператори платформ були змушені змістити акцент процесуального доказування. Фокус обґрунтування поступово перемістився з внеску в отримання вмісту на доведення значного внеску у перевірку та подання вмісту бази даних. Практичну реалізацію такої стратегії демонструє постанова Апеляційного суду Парижа у справі *Les Éditions Neressis v. Gloopot* (2013). Суд визнав, що технічна та ручна обробка оголошень, яка охоплювала звірку ідентифікаційних даних і аналіз оголошень, становить значний внесок у перевірку вмісту, водночас витрати на упорядкування

масиву оголошень і забезпечення їх доступності для користувачів були кваліфіковані як значний внесок у подання (*Les Éditions Neressis v. Gloopot*, 2013). Такий підхід відкривав виробникам баз даних додаткову можливість обґрунтувати захист своїх інвестицій. Водночас він мав об'єктивні економічні межі. У моделі діяльності платформ електронних оголошень основний обсяг фінансових ресурсів зазвичай спрямовується на залучення аудиторії, тоді як інвестиції безпосередньо у перевірку й подання інформації є істотно меншими за масштабом. У результаті навіть компенсаторна орієнтація на ці елементи внеску не усувала структурної проблеми доказування.

Загалом правозастосовна практика початкового етапу сформувала підвищений стандарт доказування автономності інвестицій за всіма складовими внеску, який платформи електронних оголошень не завжди могли подолати з огляду на специфіку своєї господарської моделі. За таких умов суб'єкти, що здійснювали автоматизоване вилучення та повторне використання вмісту, опинилися у відносно сприятливішому становищі, оскільки складність доведення охороноздатності неоригінальних баз даних істотно знижувала практичну ефективність судового захисту їх виробників.

Подальша еволюція практики засвідчила поступове розширення тлумачення критерію отримання вмісту. Поворотним моментом стала постанова Першої цивільної палати Касаційного суду Франції від 5 жовтня 2022 року у справі № 21-16.307 LBC France v. Entrepaticuliers.com. Інтерпретуючи критерії, сформульовані Судом справедливості ЄС, суд розмежував створення даних користувачами та їх отримання оператором платформи й визнав, що витрати, спрямовані на залучення та акумулювання оголошень, можуть становити інвестиції саме у пошук і збирання оголошень, тобто в отримання вмісту. Окремо суд конкретизував технічну складову цього критерію, визнавши значним внеском витрати на зберігання та обробку даних, розбудову інфраструктури для щоденного опрацювання понад 800 тисяч нових оголошень, використання ієрархічних таблиць зберігання та забезпечення повної простежуваності змін оголошень (*LBC France v. Entrepaticuliers.com*, 2022). У сукупності це дозволило кваліфікувати відповідні витрати як автономні внески в отримання вмісту бази даних, тим самим послабивши обмежувальний ефект логіки «побічного продукту».

Щодо критерію перевірки вмісту, Касаційний суд у згаданій постанові не зводив модерацію до виконання мінімальних обов'язків хостинг-провайдера з протидії явно протиправному контенту. Натомість суд визнав, що дворівнева система верифікації може становити самостійний значний внесок у перевірку вмісту бази даних. Також було встановлено, що перевірка здійснюється відразу після подання оголошення шляхом автоматизованої фільтрації спеціалізованим програмним

забезпеченням “Serenity”, а після публікації командою модераторів.

Суд зазначив, що користувацькі оголошення без багаторівневої верифікації не забезпечують необхідного рівня надійності, а цілеспрямовані зусилля платформи з їх перевірки можуть розглядатися як автономний значний внесок, який не зводиться до загальних витрат на ведення господарської діяльності (LBC France v. Entrepaticuliers.com, 2022). Цей підхід узгоджується з позицією К. Сганги (Sganga, 2023), яка розглядає очищення та впорядкування даних як ключовий етап створення доданої вартості в інформаційній економіці (р. 2).

Важливим елементом функціональної оцінки значного внеску стало уточнення меж між охоронюваним поданням вмісту та технічними чи інтерфейсними рішеннями як такими. Суд зазначив, що платформа забезпечує складне структурування масивів даних, а значним внеском у подання визнав фінансування розробки й підтримання деталізованої класифікаційної ієрархії (LBC France v. Entrepaticuliers.com, 2022). Така система рубрикації, яка розподіляє близько 28 млн оголошень за основними категоріями, підкатегоріями та пошуковими параметрами й постійно оновлюється окремою командою, забезпечує індексацію та впорядковане відображення вмісту, що безпосередньо зумовлює її функціональну придатність і ринкову цінність.

При цьому функціональна оцінка значного внеску була здійснена судом не тільки щодо бази даних у цілому, але й щодо її відокремлених тематичних сегментів, що підтвердило можливість застосування критеріїв охорони до окремої частини бази даних. Касаційна інстанція визнала допустимим відокремлений захист тематичного сегмента платформи, зокрема підбази «нерухомість», від систематичного вилучення та повторного використання. Платформа сформулила багатокомпонентну модель доведення значного внеску щодо відповідного сегмента, яку суд визнав прийнятною. По-перше, було підтверджено цільові витрати на залучення релевантного контенту, зокрема фінансування цільових рекламних кампаній у сфері нерухомості обсягом понад 4,9 млн євро протягом 2014–2016 рр. По-друге, до доказової бази включено структурні інвестиції, спрямовані на розширення сегмента, зокрема придбання спеціалізованої компанії-оператора вартістю 19,8 млн євро. По-третє, було застосовано пропорційний підхід, за яким платформа обґрунтувала та документально підтвердила віднесення 10 % загального значного внеску в отримання, перевірку та подання вмісту до тематичного сегмента бази «нерухомість», що суд визнав допустимим способом доведення (LBC France v. Entrepaticuliers.com, 2022).

Відтак, у своєму рішенні Касаційний суд уточнив підхід до оцінки значного внеску для платформ електронних оголошень, застосувавши розширене функціональне тлумачення. Суд

визнав релевантними не лише витрати, пов'язані з безпосереднім пошуком і збиранням даних, а й комунікаційні та інфраструктурні інвестиції. Водночас було збережено вимогу щодо процесуального розмежування таких інвестицій, доведення їх автономності та встановлення безпосереднього функціонального зв'язку з кожним із трьох елементів значного внеску – отриманням, перевіркою та поданням вмісту.

Водночас саме розширення змісту критерію отримання вмісту актуалізувало питання про допустимі межі правової охорони *sui generis*. Якщо витрати на залучення аудиторії та акумулювання користувацького контенту визнаються потенційно релевантними для встановлення значного внеску, це об'єктивно розширює сферу застосування права особливого роду. За відсутності чітких функціональних обмежень таке тлумачення може призвести до зміщення акценту з охорони інвестицій у формування та підтримання структурованого масиву даних на фактичну охорону звичайної маркетингової діяльності платформи. Саме тому витрати на залучення аудиторії можуть визнаватися внеском у отримання лише за умови доведення їх автономності та прямої функціональної спрямованості на забезпечення надходження й оновлення релевантних елементів бази даних, а не на загальне просування бренду чи підвищення ринкової впізнаваності платформи. Подібний результат суперечив би інвестиційній природі правового режиму, спрямованого на забезпечення функціонування інформаційних ресурсів як економічних активів, а не на монополізацію бізнес-моделі як такої.

У відповідь на цей ризик у судовій практиці поступово формується вимога функціонального розмежування інвестицій. Вона покликана відокремити вкладення, безпосередньо спрямовані на формування та підтримання інформаційного ресурсу, від загальних витрат на ведення підприємницької діяльності платформи. У цьому контексті доведення інвестицій в отримання вмісту не може розглядатися ізольовано й має супроводжуватися підтвердженням автономних, об'єктивно спрямованих внесків у перевірку та подання даних. Саме такі супутні процеси забезпечують трансформацію неструктурованого користувацького контенту в надійний, впорядкований і функціонально придатний для використання масив інформації, що відповідає інвестиційній природі правової охорони.

Окремо від питання встановлення значного внеску постає проблема визначення меж його судового захисту. Практика Суду справедливості ЄС, зокрема у справі *CV-Online Latvia v. Melons* (2021), передбачає додаткову умову – необхідність доведення ризику підриву нормального використання бази даних, який ставить під загрозу окупність здійснених інвестицій. Отже, позивач має обґрунтувати не лише сам факт вилучення або повторного використання, а й наявність об'єктивної економічної загрози,

пов'язаної з можливим заміщенням первинного ресурсу. У межах цього підходу визначальним є не формальний факт автоматизованого вилучення, а характер і модель подальшої експлуатації даних. Судова оцінка спрямовується на з'ясування того, чи перетворює сервіс відповідача вилучений масив інформації на функціональний субститут первинної бази даних, здатний замінити її нормальне використання та спричинити перерозподіл аудиторії.

Якщо оператор конкурентної платформи фактично підміняє функціональне призначення первинного ресурсу, надаючи доступ до його вмісту у спосіб, що істотно знижує потребу користувачів звертатися до першоджерела, імовірність ризику для окупності здійснених інвестицій зростає. Натомість коли вилучена копіяція використовується як вихідний матеріал для створення якісно іншого цифрового продукту, який не відтворює пошуково-каталожну функцію первинної бази даних, підстави для констатації економічного заміщення можуть бути відсутні (CV-Online Latvia v. Melons, 2021). Таким чином, вирішальним є не кількісний обсяг вилучених даних як такий, а характер їх подальшого використання та його вплив на здатність первинного ресурсу реалізувати свою економічну модель.

Практичне застосування цього підходу в національній практиці Франції відбулося у рішенні Паризького судового трибуналу від 21 лютого 2025 року у справі *LeBonCoin v. Direct Annonces*. Суд, визнавши наявність значного внеску та факт систематичного вилучення даних, відмовив у задоволенні позову, оскільки позивач не довів об'єктивного ризику підриву окупності своїх інвестицій. Не було встановлено, що діяльність платформи конкурента створює реальну загрозу фінансовій моделі первинної платформи або призводить до економічного заміщення її послуг (*LeBonCoin v. Direct Annonces*, 2025).

Подальшу конкретизацію стандарту доказування такого ризику здійснив Касаційний суд Франції у постанові від 15 жовтня 2025 року у справі *Groupe La Centrale v. ADS4ALL*. Суд наголосив, що припущення про потенційну шкоду є недостатніми для задоволення позову. Ризик підриву окупності має підтверджуватися конкретними, об'єктивно вимірюваними показниками, які свідчать про порушення нормального використання бази даних, зокрема задокументованим зниженням відвідуваності, доходів або кількості безпосередніх звернень користувачів до первинного ресурсу (*Groupe La Centrale v. ADS4ALL*, 2025). Таким чином, національна практика послідовно імплементує підхід Суду справедливості ЄС, відмежовуючи гіпотетичну можливість шкоди від доведеного економічного заміщення, здатного поставити під загрозу окупність здійснених інвестицій.

Отже, сучасна практика застосування права *sui generis* до неоригінальних баз даних із користувацьким наповненням сформулила

двоступеневу модель. На першому етапі здійснюється функціональний аналіз значного внеску з розмежуванням інвестицій за критеріями отримання, перевірки та подання вмісту і доведенням їх автономності та причинного зв'язку з формуванням масиву даних. На другому етапі для заборони автоматизованого вилучення необхідним є підтвердження об'єктивного ризику підриву окупності інвестицій через економічне заміщення. Саме така конструкція окреслює межі охорони та її реалізації.

Для національного правозастосування у спорах, де виробником бази даних є платформи з користувацьким вмістом, доцільно застосувати європейський функціональний підхід до визначення значного внеску в отримання, перевірку та подання вмісту. Відповідно предметом доказування мають автономні інвестиції оператора, функціонально спрямовані на забезпечення систематичного надходження, підвищення достовірності та організацію доступності й упорядкування вмісту. Це означає, що позивач повинен відокремити такі інвестиції від загальних операційних витрат платформи та довести їх безпосередній причинно-наслідковий зв'язок із формуванням і підтриманням бази даних.

Основним ризиком у таких спорах є отождення критерію отримання з загальними маркетинговими витратами платформи. Щоб уникнути цього, оцінка отримання має здійснюватися тестом, придатним для судової перевірки. По-перше, необхідно встановити, що відповідний масив відповідає ознакам бази даних і формується внаслідок організованої діяльності оператора. По-друге, витрати можуть кваліфікуватися як внесок у отримання лише за умови їх функціональної спрямованості на стимулювання подання та оновлення елементів, а не на загальне просування бренду. По-третє, такі витрати мають бути підтверджені об'єктивними показниками, які демонструють причинно-наслідковий зв'язок між відповідними інвестиціями та динамікою наповнення або оновлення масиву даних. Це вимагає від позивача чіткого виокремлення цільових бюджетів і надання об'єктивних показників, що дозволяють відмежувати механізми наповнення бази від загальної рекламної активності платформи.

Доведення значного внеску за такою моделлю потребує не формального подання значного обсягу документів, а побудови структурованої доказової конструкції, яка дозволяє суду відтворити функціональне призначення витрат і розмежувати їх за трьома критеріями внеску. Практично це означає консолідацію даних управлінського й фінансового обліку з цільовою деталізацією бюджетів за напрямками отримання, перевірки та подання. Така доказова база має бути доповнена внутрішніми документами, що підтверджують цільове спрямування витрат, а також операційною статистикою, яка демонструє причинно-наслідковий зв'язок між інвестиціями

та динамікою наповнення або оновлення масиву, а також технічною документацією, що ідентифікує архітектуру публікації, модерації та структурування даних. При цьому французька судова практика свідчить, що належним доказуванням можуть визнаватися не лише первинні бухгалтерські документи, а й консолідовані матеріали управлінського обліку, підкріплені аудиторськими висновками та технічною експертизою функціонування платформи. Допускається використання узагальнених фінансово-аналітичних матеріалів за умови чіткого цільового розподілу витрат за кожним із критеріїв значного внеску та можливості їх функціонального співвіднесення з відповідними процесами формування й підтримання бази даних. Системне поєднання цих елементів забезпечує доведення автономності внеску та унеможливорює віднесення загальних витрат до критеріїв значного внеску без належного функціонального обґрунтування.

Для забезпечення правової визначеності меж охорони у спорах щодо платформ електронних оголошень обґрунтування внеску в отримання вмісту має супроводжуватися доведенням автономних інвестицій у перевірку та подання як самостійних напрямів діяльності. Оцінювання внеску у перевірку вмісту не може зводитися до формального дотримання нормативних вимог, а має охоплювати комплексні заходи, спрямовані на системне підвищення якості, достовірності та актуальності даних. У прикладному вимірі до таких заходів належать багаторівневі системи контролю, що поєднують людську експертизу з автоматизованими алгоритмами, інструменти протидії шахрайству, механізми виявлення дублікатів, забороненого або недостовірного вмісту, стандартизація описів і перевірка цілісності даних. До цієї ж категорії можуть належати інструменти підтвердження особи користувача та джерела інформації, зокрема через інтеграцію з сервісами цифрової ідентифікації та системами багатofакторної автентифікації. Інвестиції в інформаційну безпеку враховуються як внесок у перевірку лише за умови їх безпосередньої спрямованості на очищення та верифікацію вмісту, а не на загальний захист інформаційної інфраструктури компанії. З процесуального погляду відповідні витрати мають бути чітко відмежовані від інших операційних витрат і деталізовані настільки, щоб суд міг співвіднести їх із конкретними функціями забезпечення достовірності бази даних.

Внесок у подання вмісту слід розуміти як системне упорядкування та забезпечення доступності копії даних. Він охоплює формування і підтримання багаторівневих класифікаційних структур, систем індексації, пошуково-фільтраційних механізмів та інших інструментів, що забезпечують коректне порівняння і релевантну видачу оголошень. До таких інвестицій можуть належати оновлення таксономічних ієрархій, алгоритмічне вдосконалення правил

категоризації, налаштування логіки ранжування та контроль якості структурування. Вирішальним є те, що ці заходи спрямовані на перетворення неструктурованого потоку користувацьких даних на функціонально організований ресурс. У процесуальному аспекті відповідні вкладення мають бути відокремлені від загальних витрат на підтримання інтерфейсу і підтверджені як самостійний напрям інвестицій. Саме наявність задокументованих автономних інвестицій у перевірку та подання дозволяє відмежувати виробника бази даних від інформаційного посередника, який обмежується пасивним акумулюванням та відображенням даних.

Навіть за умови підтвердження охороноздатності бази даних і доведення значного внеску за всіма трьома критеріями, констатація правопорушення у формі автоматизованого вилучення та повторного використання вмісту потребує самостійного аналізу критерію економічного заміщення. Це означає, що позивач має довести не лише факт вилучення даних, а й те, що подальше використання масиву створює функціональний замітник первинного ресурсу, здатний вплинути на його нормальну експлуатацію та окупність здійснених інвестицій. Використання інформації як вихідного матеріалу для формування іншого за своєю функцією цифрового продукту саме по собі не свідчить про наявність такого ризику, якщо воно не призводить до перерозподілу аудиторії або зменшення попиту на первинну форму подання даних. Саме встановлення об'єктивного економічного ефекту, а не формального факту автоматизованого доступу, є вирішальним для констатації порушення права *sui generis*.

Відповідно, для належного практичного застосування національного режиму охорони баз даних судам та учасникам ринку доцільно керуватися комплексною функціональною моделлю. Вона передбачає, по-перше, послідовну ідентифікацію та процесуальне розмежування автономних інвестицій за трьома критеріями – отриманням, перевіркою та поданням вмісту – із доведенням їх безпосередньої спрямованості на формування, забезпечення достовірності та структурну організацію масиву даних. По-друге, навіть за встановлення значного внеску, необхідним є окреме обґрунтування об'єктивного ризику економічного заміщення у випадках автоматизованого вилучення та повторного використання інформації. Саме така двоетапна конструкція забезпечує баланс між захистом інвестицій виробника та недопущенням розширення сфери виключного контролю за межі інвестиційної природи права *sui generis*.

Висновки

У статті проаналізовано еволюцію підходів європейської, передусім французької, судової практики до визначення якісно та кількісно значного внеску у спорах щодо правового захисту неоригінальних баз даних платформ електронних

оголошень. Обґрунтовано, що сучасне правозастосування відходить від формального розуміння отримання вмісту як механічного збирання вже існуючих даних і переходить до функціональної оцінки автономних інвестицій оператора, спрямованих на забезпечення систематичного надходження, перевірки та подання вмісту. Ключовим елементом такого підходу є процесуальне розмежування витрат та доведення їх прямого причинно-наслідкового зв'язку з формуванням і підтриманням структурованого масиву даних.

Водночас визначено межі дії права sui generis у цій категорії спорів. Встановлення значного внеску саме по собі не зумовлює автоматичної заборони автоматизованого вилучення даних. Констатація правопорушення потребує додаткового доведення об'єктивного ризику підризу нормальної експлуатації бази даних через економічне заміщення. Такий підхід виконує запобіжну функцію проти надмірного розширення сфери виключного контролю та забезпечує баланс між захистом інвестицій виробника і збереженням конкурентного середовища цифрового ринку. Запропонована у статті функціональна двоетапна модель доказування може слугувати методологічною основою для гармонізації національної практики застосування статті 21 Закону України «Про авторське право і суміжні права» з актуальними стандартами Європейського Союзу.

Список використаних джерел

- Beunen, A. C. (2007). *Protection for databases: The European Database Directive and its effects in the Netherlands, France and the United Kingdom* [PhD thesis, Leiden University]. Wolf Legal Publishers. <https://hdl.handle.net/1887/12038>
- CV-Online Latvia SIA v. SIA "Melons", Case C-762/19 (CJEU 2021). ECLI:EU:C:2021:434. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62019CA0762>
- Davison, M. J., & Hugenholtz, P. B. (2005). Football fixtures, horse races and spin-offs: The ECJ domesticates the database right. *European Intellectual Property Review*, 27(3), 113–118. http://www.ivir.nl/publicaties/download/EIPR_2005_3_databaseright.pdf
- Derclaye, E. (2008). *Databases sui generis right: What is a substantial investment? A tentative definition*. SSRN. <https://ssrn.com/abstract=1131766>
- Derclaye, E. (2012). Recent French decisions on database protection: Towards a more consistent and compliant approach with the Court of Justice's case law? *European Journal of Law and Technology*, 3(2). <https://ssrn.com/abstract=1989031>
- Derclaye, E., & Husovec, M. (2022). *Sui generis database protection 2.0: Judicial and legislative reforms* [LSE Law Working Paper No. 11/2022]. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4138436>
- Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases (Consolidated text 06/06/2019). <http://data.europa.eu/eli/dir/1996/9/2019-06-06>
- Dmytryshyn, V. S. (2023). Prava osoblyvoho rodu (sui generis) v avtorskomu pravi Ukrainy [Sui generis rights in the copyright law of Ukraine]. *Proceedings of the International Scientific and Practical Conference "Legal Sciences: Problems and Perspectives"* (Lviv, January 27–28, 2023). Lviv University Press, 41–44. <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-11>
- Fixtures Marketing Ltd v. Svenska Spel AB, Case C-338/02 (CJEU 2004). ECLI:EU:C:2004:696. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62002CJ0338>
- Khavroniuk, O. O. (2021). *Tsyvilno-pravovyi zakhyst baz danykh* [Civil law protection of databases] [Doctoral dissertation, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law].
- Kmetyk-Podubinska, Kh. I. (2024). Sui generis yak osoblyve pravo rozrobnykiv za Dyrektyvoiu 96/9/leS [Sui generis as a special right of developers under Directive 96/9/EC]. *Proceedings of the 8th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference "Actual Problems of Intellectual, Information, IT and Internet Law"* (Lviv, May 15, 2024), 81–84. https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/05/Zbiryk_8_Lviv_IPconference.pdf
- Lopatniuk, V. A. (2025). *Pravova okhrona baz danykh za zakonodavstvom Ukrainy ta pravom leS* [Legal protection of databases under the legislation of Ukraine and EU law] [Doctoral dissertation, Ivan Franko National University of Lviv].
- Lytvyn, S. Y. (2011). *Pravovyi rezhyr kompiliatsii danykh (bazy danykh) yak obiekta tsyvilnoho prava* [Legal regime of data compilation (databases) as an object of civil law] [Doctoral dissertation, Research Institute of Intellectual Property of the NALS of Ukraine].
- Precom, *Ouest France v. Direct Annonces*, Pourvoi n° 07-19.734 (Cour de cassation, 1re chambre civile 2009). <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000020359064>
- Pro avtorske pravo i sumizhni prava* [On copyright and related rights], Zakon Ukrainy No. 2811-IX (2022, December 1). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/go/2811-20>
- Richter, H. (2024). Zum Proprium der Immateri algüterrechtswissenschaft: Lehren aus der Odyssee des EU-Datenbankherstellerrechts [On the essence of intellectual property law: Lessons from the odyssey of the EU database producer right]. In F. Thouvenin et al. (Eds.), *Kreation Innovation Märkte – Creation Innovation Markets* (pp. 951–984). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-662-68599-0_63

- S. A. S. U. LBC France v. S. A. Directannonces*, RG n° 21/09261 (Tribunal judiciaire de Paris, 3ème chambre 2ème section 2025). <https://www.courdecassation.fr/decision/67b8d31ff3224acf5827597c>
- SAS Les Editions Neressis v. SA Gloobot*, RG n° 12/05061 (Cour d'appel de Paris, Pôle 5-Chambre 2 2013). <https://www.doctrine.fr/d/CA/Paris/2013/R0D0886D8F3B9876145FE>
- Sganga, C. (2023). Sui generis protection of non-creative databases. In E. Bonadio & P. Goold (Eds.), *The Cambridge Handbook of Investment-based Intellectual Property* (pp. 27–46). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108989527.005>
- Société ADS4ALL v. Société Groupe La Centrale*, Pourvoi n° 23-23.167 (Cour de cassation, 1re chambre civile 2025). ECLI:FR:CCASS:2025:C100655. <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000052484692>
- Société Entrepaticuliers.com v. Société LBC France*, Pourvoi n° 21-16.307 (Cour de cassation, 1re chambre civile 2022). ECLI:FR:CCASS:2022:C100703. <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000046389113>
- Société Pressimmo On Ligne v. Société Yakaz*, Pourvoi n° 14-14.501 (Cour de cassation, 1re chambre civile 2015). ECLI:FR:CCASS:2015:C101248. <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000031478862>
- The British Horseracing Board Ltd and Others v. William Hill Organization Ltd*, Case C-203/02 (CJEU 2004). ECLI:EU:C:2004:695. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:62002CJ0203>